

VII. NEVELÉSÜGYI KONGRESSZUS

Budapest, 2008. augusztus 25–28.

„AZ OKTATÁS KÖZÜGY”

ZÁRÓKÖTET

Magyar Pedagógiai Társaság

Budapest

2009

A kongresszus fő támogatói: Nemzeti Kulturális Alap
Oktatási és Kulturális Minisztérium
Szociális és Munkaügyi Minisztérium

A kötetet szerkesztette: Benedek András
Hunyady Györgyné

Olvasó lektor: Vargáné Fónagy Erzsébet

Kiadványszerkesztő: Börcsökné Soós Edit

Nyomda: Juhász Nyomda, Szeged

ISBN 978-963-06-7276-4

TARTALOM

1. ELŐSZÓ	11
2. ELŐZETES DOKUMENTUMOK	18
2.1. Felhívás	18
2.2. Szakmai háttéranyag	20
2.3. A VII. Nevelésügyi Kongresszus Tézisei	51
3. A VII. NEVELÉSÜGYI KONGRESSZUS PROGRAMJA	86
3.1. Nyitónap (<i>Művészetek Palotája</i>)	86
3.2. Szekciók és Kerekasztal-beszélgetések	93
3.3. Zárónap (<i>Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem</i>)	95
4. A PLENÁRIS ÜLÉSEKEN ELHANGZOTT KÖSZÖNTŐK ÉS ELŐADÁSOK	96
4.1. Nyitónap (<i>Művészetek Palotája</i>)	96
Hiller István oktatási és kulturális miniszter: Oktatás és nevelés a XXI. században (Nyitóelőadás)	97
Kiss Péter kancelláriaminiszter köszöntője	102
Simon Gábor az SZMM államtitkárának köszöntője	106
Parragh László a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnökének köszöntője	110
Békés Pál az IBBY elnökének köszöntője	114
Halász Gábor: A jelen és jövő iskolája – közoktatás Magyarországon és Európában	117
Csapó Benő: Az oktatás Magyarországon az ezredforduló körüli évtizedekben – fejlődési tendenciák és megoldásra váró problémák	139
Fülöp Márta: Verseny a társadalomban – verseny az iskolában	158
Nyíri Kristóf: Tanulás és tudás a mobil világban	185
Csányi Vilmos: Nevelés és humánetológia	195
4.2. Zárónap (<i>Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem</i>)	209
Péceli Gábor Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektor köszöntője	210
Sólyom László köztársasági elnök fővédnöki köszöntője	211
Mátrai Zsuzsa: Új korszak küszöbén: A túlélés pedagógiája	214

5. A SZEKCIÓÜLÉSEKEN ELHANGZOTT ELŐADÁSOK (ABSZTRAKTOK) ÉS HOZZÁSZÓLÁSOK	223
1. SZEKCIÓ: A gyermek és az iskola	223
Bárdy Péter: A gyermek és az iskola	224
1.1. A gyermek és az iskola	
Vekerdy Tamás: Gyerekek, óvodák, iskolák – ma	226
Perjés István: Nevelés és iskola: a sors történet ABC-je.....	227
Winkler Márta: Örömmel kezdeni a tanulást	231
Kőpatakiné Mészáros Mária: Integráció az óvodában és az iskolában	235
1.2. Intézményes nevelés és család	
Bárdy Péter: Bizalom és felelősség – gondolatok a családról és az iskoláról.....	236
Császár Cirill: Pedagógia értékvesztés nélkül	239
Pálhegyi Ferenc: Életünk lenyomata gyermekink lelkén.....	241
Kovácsné Duró Andrea: Gyermekbántalmazások – agresszió a családban és az iskolában (A „Tabula Rasa” Pedagógiai Közhasznú Alapítvány tevékenysége).....	245
Heltai Miklós: Család és iskola: azonos feladatok két helyen.....	252
Szvatkó Anna: Hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztése érdekében végzett munka egy fővárosi nevelési tanácsadóban (Részlet kutatási beszámolóból)	259
1.3. Egészséges életre és aktív állampolgárságra nevelés	
Meleg Csilla: Életminőség: társadalmi probléma és pedagógiai válasz.....	262
Forrai Tamás: A tantárgy neve: Szolgálat. (Szociális kompetencia-fejlesztés a miskolci Jezsuita Gimnáziumban).....	271
Farkas Olga: Állampolgári kompetenciák fejlesztése a szakképzésben	272
Varga András: Az iskolai testnevelés és diáksport szerepe az egészségmegőrzésben	279
Hamar Pál: Az egészséges életre nevelés tantervelméleti vonatkozásai.....	290
CS. F. Nemes Márta: A családpedagógia utódvédelmi rendeltetése.....	294
Vass Zoltán – Molnár Péter: A társadalmi megújulás lehetőségei Magyarországon 2025-ig (avagy „az információs és tudásalapú társadalom virágzása kontra az egészség és testkultúra hanyatlása”).....	301
Izsépy Mária: Az iskolai napközi otthoni nevelés jelentősége	309
1.4. Az 1. szekció ajánlásai.....	313
2. SZEKCIÓ: A tanulás	317
M. Nádasi Mária: A tanulás	317
2.1. Eredményes tanulás, hatékony tanulásszervezés	
M. Nádasi Mária: Gondolatok a tanulásról, a tanításról	320

Kerényi Mária: Kérdések a tanulásról	324
Wagner Éva: Gondolatok a tanulásról.....	331
2.2. A XXI. századi műveltség és az iskola	
Mátrai Zsuzsa: Tanuláselméletek és didaktikai modellek	336
Vass Vilmos: A XXI. századi műveltségkép megjelenése a tantervekben.....	341
Zalay Szabolcs: A tanulás élménye	346
Szilágyi Katalin: Sajátos utak, egyéni megoldások a szakképzésben.....	352
Légrádiné Lakner Szilvia: A tanulás speciális formái – a felnőttképzési metodika megújítása: a tapasztalati tanulásra épülő tréningek.....	357
Radnóti Katalin: A tanítás újszerű elemeinek alkalmazása a felsőokta- tásban, a tanárképzés gyakorlatában.....	363
Fáyné Dombi Alice: A tanítás tanulásának üzenetei	369
2.3. Korszerű kommunikációs és információs eszközök alkalmazása az oktatásban	
Kárpáti Andrea: Információs és kommunikációs technológiák az okta- tásban. Az információs és kommunikációs technológiák szerepe a tudásgazdaságban	375
Péterné Czako Edit: Digitális középiskola.....	388
Jámbor Judit: A ZK-térkép rejtelmek	393
Jókai Erika: Tanulási és tanítási stílusok elektronikus környezetben	399
Horváth Cz. János: Új tanulási környezetek a tudásalapú társadalom ok- tatási rendszerében Magyarországon	406
Hunya Márta: A pedagógusok IKT kompetenciái (Az sdt-monitor, az országos oktatásinformatikai mérés és a calibrate projekt tapasza- latai)	412
Török Balázs: Tanártovábbképzés hatásvizsgálata IKT-metria haszná- latával.....	420
Molnár György: IKT-val támogatott új tanulási környezetek szerepe az oktatásban.....	426
Pethő Balázs: Interaktív tábla használata az oktatásban Magyarországon	434
2.4. A 2. szekció ajánlásai	441
3. SZEKCIÓ: A pedagógus	445
Hunyady Györgyné: A pedagógus szakma	446
3.1. Pedagógus-kompetenciák a XXI. században, felkészülés a peda- gógus szakma gyakorlására	
Körösiné Merkl Hilda: Bevezető gondolatok	450
Falus Iván – Gáspár Mihály: Pedagógus kompetenciák a XXI. század- ban, felkészülés a pedagógus szakma gyakorlására	453
Kálmán Attila: Az ember csak belülről formálható.....	459

Szilágyiné Szemkeő Judit: Új kihívások.....	461
Árendás Péter: Pedagógus kompetenciák a XXI. század elején (Rész és egész – egyén és szervezet).....	467
Kotschy Beáta: Kompetencia-alapú képzés a pedagógiai gyakorlat nézőpontjából.....	471
Szabó Antal: Tanári mesterszak Nyíregyházán.....	473
Estefánné Varga Magdolna: Kutatás-fejlesztés az EKF-en a kompetencia-alapú tanárképzés támogatására (A HEFOP 3.3.2 projekt).....	476
Iker János – Bogáthné Erdődi Judit – Katona György: A kompetencia-alapú pedagógusképzés előkészítésének (HEFOP 3.3.2 projekt) eredményei a gyakorlatban, a Nyugat-magyarországi Egyetemen.....	482
Lőrincz Ildikó: A tanító változó kompetenciái.....	490
Sturcz Zoltán: A tantestület nyelvtudása, mint az iskolafejlesztés egyik eszköze.....	496
3.2. A pedagógusmunka szabályozása és értékelése, a közoktatás emberi forrásai	
Nagy Mária: A pedagógusmunka, a közoktatás emberi forrásai.....	503
Sági Matild: A tanári munka értékelése.....	508
Tóthné Csorba Mária: A pedagógusok mentálhigiénéje.....	510
Breznysnyánszky László: Szakmai profilok a differenciálódó iskolavilágban.....	513
Erdeiné Nyilas Ildikó: A gyakorlatvezetők szerepe a pedagógusképzés folyamatában.....	519
Holik Ildikó: Gyakorlóiskolák pedagógusai.....	523
Ádám Anetta: A tanári professzió magániskolai arcai.....	530
3.3. A pedagógus kollektíva az iskolában, az iskolafejlesztés személyi feltételei	
Várnai Andrásné: A pedagógus kollektíva az iskolában, az iskolafejlesztés személyi feltételei.....	533
Locsmándi Alajos – Varsányiné Salgó Julianna: Iskolai kollektívák közötti együttműködések, az együttnevelés megvalósításának érdekében (Kéttanáros modell).....	535
Zsombok Lajos: Régiós és kistérségi együttműködés.....	537
3.4. A 3. szekció ajánlásai	542
4. SZEKCIÓ: Struktúrák és folyamatok	545
Turi Katalin: Struktúrák és folyamatok.....	546
4.1. Programok, intézmények, képzési szintek: az iskolaszervezet kérdései	
Benedek András: Új folyamatok és régi struktúrák az oktatásban?.....	548

Lannert Judit: Programok, intézmények, képzési szintek: az iskolaszervezet kérdései	553
Turi Katalin: Jövőkép a többcélú intézményekben. Versengés és együttműködés?	555
Horn Dániel: A lengyel oktatási reform hazai tanulságai	556
Sinka Edit: Az iskolaszervezet változásával is járó átalakulások az ezredforduló utáni magyar közoktatásban.....	557
Nagyné Takács Ágnes: Teleházak „kalákában”	558
Gömöryné Mészey Zsuzsa: Legyél életed szakértője!	560
4.2. Az oktatás és a munka világa, egész életen át tartó tanulás	
Trencsényi László: Vitaindító gondolatok. „A tanulás mindenütt” – „Tanulás életen át” szekcióban	562
Gaul Emil: Zabolátlan bőség.....	564
Nagy Ádám: Az ifjúsági szakma, ifjúsági munka. Az iskolán kívüli fejlesztő és segítő munka helyet kér magának.....	566
Rakó József: Pro Pátria –hűséggel.....	574
Simonyi Gyula: Mi a globális képzés?.....	576
Piróth Eszter: Egy életen át... ..	582
Nagy Jenőné: Múltunk – Jelenünk – Jövőnk.....	583
Györgyi Erzsébet: Az élethosszig tartó játék	584
Novák János: Színház és média a gyerekek javára	588
Takács Gábor: A magyarországi gyerek- és ifjúsági kultúra egyik „intézménye”: Káva Kulturális Műhely	590
Novák Géza Máté: Érték(t)rend és drámapedagógia (Egy színházi nevelési projekt hatása tizenévesek értékorientációjára).....	595
Bárdos Jenő: Nyelvtudás régen és most (Nyelvi radikalizmus)	597
4.3. Szakmai képzés a közoktatásban és a felsőoktatásban	
Szenes György: A szakképzés jelene és jövője.....	602
Bihall Tamás: A gazdaság szerepe a szakképzésben.....	603
Kálmán Anikó: Felsőoktatás-felnőttoktatási kompetenciák.....	604
Szabóné Berki Éva: Szakmai tanulási utak	612
Köntösné Rajnai Annamária: Megfelelni a társadalmi elvárásoknak.....	616
Vig Zoltán: Internetes attitűdváltozások a felsőoktatási hallgatók körében (2002-2007)	618
4.4. A 4. szekció ajánlásai	619
5. SZEKCIÓ: Oktatás és társadalom	621
Loránd Ferenc: Oktatás – társadalom.....	622
5.1. Az iskola társadalmi kohéziót támogató szerepe	

Forray R. Katalin: Az iskola társadalmi kohéziót támogató szerepe. Mit tehet az iskola a társadalmi kohézió erősítéséért?.....	626
Monoriné Papp Sarolta: A bennünk élő iskolakép.....	627
Kőpatakiné Mészáros Mária: Integráció és esélyteremtés – az inklúzió nemzetközi és hazai gyakorlata.....	628
Halmosné Kovács Zsuzsa: A kompetencia-mérés gyakorlati tapasztalatai.....	629
5.2. Oktatás és társadalom: hátrányos helyzet és egyenlőtlenségek	
Nahalka István: Oktatás és társadalom: hátrányos helyzet, esélyegyenlőtlenség.....	631
Svéda István: Társadalmi helyzet és integráció egy vidéki iskolában.....	632
Takács István: Hátrányos helyzetű fiatalok a szakképzésben.....	637
Munkácsy Katalin: Képekkel irányított matematikatanulás - esélynövelés a kisiskolákban.....	644
Csillag Ferenc: SNI-s tanulók az oktatási rendszerben.....	650
Radicsné Szerencsés Terézia: Új szerepkörben az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények (EGYMI).....	654
Kozma Szabolcs: SNI tanulók és az iskolafokozatok közötti átmenet.....	657
Závogyán Judit: A kompetencia-alapú oktatás gyakorlata a szarvasi Fő téri Általános Iskolában és Óvodában.....	659
5.3. Sajátos nevelési igényű tanulók oktatása	
Köpf Lászlóné: Akadály nélkül.....	665
Kapcsáné Némethi Júlia: Mit tehet az iskola a társadalmi kohézió erősítéséért?.....	670
Tatai-Tóth András: Az esélyegyenlőséget szolgáló törekvések a törvényalkotásban, különös tekintettel az SNI témakörére.....	672
Csépe Valéria: SNI - Tapasztalatok, megfontolások és ajánlások.....	675
Singer Péter: A sajátos nevelési igényű tanulók a középfokú iskolákban (Ízelítő egy kutatás eredményeiből).....	680
Nagy Gyöngyi Mária: Az SNI tanulók státuszhelyzete a jogszabályváltozások tükrében.....	682
Jankó-Brezovay Pálné: Diagnosztika és fejlesztés – integrációs folyamat, avagy a jövő tennivalói.....	684
Kóka Lányi Marietta: Az együttnevelés pedagógiai gyakorlata.....	687
Csikó Erzsébet: A korai intervenció pedagógiai, pszichológiai értelmezése.....	691
Nagyné Réz Ilona: Korszerű vizsgáló eljárások a pszichodiagnosztika szolgálatában, tapasztalatok, távlatok.....	696
Schiffer Csilla: Az inklúziós index hazai adaptációja.....	700
Ammerné Nagymihályi Emília: Gyógypedagógus életpálya.....	703
Mikes György: „Együtt a kollégiumban”.....	704
5.4. Az 5. szekció ajánlásai.....	706

6. SZEKCIÓ: Az oktatás eredményessége	709
Setényi János: Az oktatás eredményessége	710
6.1. Az oktatás eredményessége	
Setényi János: Az oktatás eredményessége	712
Radó Péter: Hatékonyság és eredményesség a közoktatásban	714
6.2. Mérés, értékelés, minőségbiztosítás az oktatásban	
Balázs Ildikó: Mérés, értékelés és minőségbiztosítás a közoktatásban	715
6.3. Értékelés és fejlesztés	
Báthory Zoltán: Értékelés és fejlesztés	716
6.4. A 6. szekció ajánlásai	718
7. SZEKCIÓ: Intézményfenntartás, irányítás és finanszírozás	719
Palotás Zoltán – Bajzák Erzsébet M. Eszter: Intézményfenntartás, irányítás és finanszírozás	720
7.1. Iskolaszervezés, hatékony iskolaszervezet	
Palotás Zoltán: Feladat- és felelősség megosztás a közoktatás-irányítási rendszerben	722
Golnhofer Erzsébet: Az intézményvezetők szerepe az oktatási intézmények fejlesztésében	724
7.2. A közoktatás helyi irányítása, térségi együttműködés a közoktatásban	
Ifi István: Közoktatási intézmények helyi irányítása	725
7.3. A közoktatás finanszírozása	
Polónyi István: A hazai közoktatás-finanszírozás ellentmondásai	726
7.4. A 7. szekció ajánlásai	727
8. SZEKCIÓ: A fejlesztés	729
Derényi András: A fejlesztés	730
8.1. Az oktatás fejlesztése: fejlesztési politika, innovációk támogatása	
Mihály Ottó: A közoktatás fejlesztése, hazai stratégiai megközelítések	734
Jeney Lajos: Az iskolaépítész, mint a fejlesztési stratégia része	736
8.2. Támogató rendszerek, pedagógiai tanácsadás, kutatások	
Hajdu Sándor: A szakmai szolgáltatás változásai; a megyei közoktatási közalapítványok szerepe	739
Lénárd Sándor: Együtt vagy egymás ellen? – a fejlesztések támogatásának különböző útjai	740

Takács Ildikó: Mit tegyünk a halogató egyetemi hallgatókkal? (Személyi- ségvizsgálat és tanácsadás).....	742
Baráth Tibor: Támogató rendszerek, pedagógiai tanácsadás, kutatások.....	748
8.3. Oktatás és média: a reformok és a fejlesztés nyilvánossága	
Vedovatti Anildo: A nyilvánosság szerepe az oktatásban	749
Puskás Aurél: Hálózatok, hálózati tanulás támogatása az Új Magyaror- szág Fejlesztési Terv pályázataiban	750
8.4. A 8. szekció ajánlásai	752
6. ÖSSZEFOGLALÓK A KERESZTAL-BESZÉLGETÉSEKRŐL.....	755
Szebedy Tas: Reform és/vagy lehetőség?.....	756
Sándor Ildikó: Játék és nevelés	759
Villányi Györgyné: Kisgyermekkor intézményi és térségi dimenzióban	760
Bodnár Gabriella: Tehetséggondozás és esélyteremtés	762
Mayer József: Agresszió és nevelés	764
Sáska Géza: A kúszó centralizáció	770
7. A VII. NEVELÉSÜGYI KONGRESSZUS AJÁNLÁSAI.....	775
8. FÜGGELÉK.....	794
8.1. Kísérőrendezvények – Kongresszus előtt és után	794
8.2. A VII. Nevelésügyi Kongresszus kísérőrendezvényei.....	798
8.3. „A gyermek jussa, hogy kifejezhesse önmagát”	799
8.4. A VII. Nevelésügyi Kongresszus megjelenése a médiában	802
8.5. Testületek	804
8.6. A Kongresszus résztvevői.....	809
8.7. Névmutató	831